

Patricia Kopatchinskaja & Fazil Say –Brahms, Janáček i Bartók

Palau Cambra

Dilluns, 5 de juny de 2023 – 20 h
Sala de Concerts

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Membre de:

Programa

Patricia Kopatchinskaja, violí

Fazil Say, piano

I

Leoš Janáček (1854-1928)

Sonata per a violí i piano

1. Con moto
2. Ballada
3. Allegretto
4. Adagio

Johannes Brahms (1833-1897)

*Sonata per a violí i piano núm. 3, en Re menor,
op. 108*

1. Allegro
2. Adagio
3. Un poco presto e con sentimento
4. Presto agitato

II

Béla Bartók (1881-1945)

*Sonata per a violí i piano núm. 1, op. 21, Sz. 75,
BB 84*

1. Allegro appassionato
2. Adagio
3. Allegro

Durada aproximada del concert: primera part, 40 minuts | pausa
de 15 minuts | segona part, 35 minuts.

#clàssics #nousreferents

*Més de 20 anys
compromesos
amb la Cultura*

Poema

estudis sobre l'horitzó

quantes glopades d'oxigen
ha de consumir cada dia un ciutadà mitjà
en condicions atmosfèriques normals
per observar la terra?

Eduard Escoffet

El terra i el cel (LaBreu edicions, 2013)

Palau de la Música Catalana

Palau 100 Temporada 2023–2024

Ensemble Pygmalion
& Pichon

London Symphony Orchestra
& Pappano

Orquestra Nacional de Lió
& Znaider

Accentus, Insula Orchestra
& Equilbey

Orquestra Filharmònica
de Dresden & González

Balthasar Neumann
& Hengelbrock

Monteverdi Choir, English
Baroque Soloists & Gardiner

Philharmonia Orchestra
& Gardiner

Los Angeles Philharmonic
& Dudamel

Abona't al cicle (10 concerts)
a partir de 202 euros.
Entrades individuals a la venda
a partir del 29 de maig.

Comentari

Pel seu any de naixement, el 1854, el xec Leoš Janáček s'hauria d'alinejar amb compositors contemporanis seus, però la seva obra es considera com una de les més influents del primer quart del segle XX, tot brindant-li una autonomia insòlita. Durant vint-i-cinc anys, a Brno (Txèquia), compon obres de corrent romàntic i nacionalista en la línia de Dvořák i Smetana, però ràpidament troba un camí propi inspirat en el folklore de la seva terra fins que a partir del 1890 entra de ple en el camp operístic i es converteix en un mestre del gènere, amb títols de referència com ara *Její teta* o *Katka Kabanova*. Però no només va ser un gran operista, perquè també la seva escassa producció cambrística és rellevant. La *Sonata per a violí i piano* és la tercera que va concebre d'aquest gènere, però l'única que sobreviu intacta. La crea el 1914, en ple inici de la Primera Guerra Mundial. Revisada diverses vegades, l'obra consta de quatre moviments; al primer, "Con moto", se sent una metamorfosi de la penúltima escena de *Katka Kabanova*, d'un caràcter apassionat i rapsòdic; el fantàstic lirisme de la "Ballada" semblaria pres d'una melodia de la regió de Beskides desenvolupada com un introspectiu nocturn; també ressalten l'originalitat tonal i melòdica de l'"Allegretto", i el caràcter salvatge i expressiu de l'"Adagio" final.

La música de Johannes Brahms ha acabat imposant-se com un dels exemples més aconseguits d'aliança entre tradició i progrés del Romanticisme. De l'importantíssim capítol de la seva música de cambra, avui s'escoltarà la *Sonata per a violí i piano núm. 3, en Re menor, op. 108*, esbossada durant el 1886 i acabada durant l'estiu del 1888. Està dedicada al seu amic Hans von Bülow i va ser estrenada a Budapest el 22 de desembre d'aquell any; creada per un Brahms ja madur, de cinquanta-cinc anys, l'obra està impregnada d'un lirisme desacomplexat; l'atmosfera íntima i recollida de les dues primeres *Sonates* és substituïda per la intensitat expressiva en una escriptura de gran volada violinística, de caràcter gairebé simfònic. De gran riquesa melòdica i temàtica, dels quatre moviments caldria destacar el segon, l'"Adagio", considerat una de les pàgines més belles de tota la seva producció.

La música de cambra de Bela Bartók és abundant i diversa. Mestre de piano a l'Acadèmia de Música de Budapest, la seva activitat va estar repartida entre l'estudi de la música popular i el de la composició. Als anys vint la seva música aconseguia un pic de modernitat i dissonància orientant-la cap al dodecafonisme vienès, tot atorgant-li una reputació d'agressivitat i *lletjor* que no van igualar ni Schönberg ni Stravinsky i horroritzant els crítics de l'època. Les seves dues *Sonates per a violí i piano* –avui es sentirà la número 1, op. 21– van ser escrites per a la violinista hongaresa Jelly d'Arányi, que les va estrenar a Londres el 1922 i 1923, respectivament, amb el compositor al piano. En totes dues Bartók aconsegueix una escriptura audaç, abraçada a la tonalitat principal i al mateix temps separant-se'n per arribar inclús a l'atonalitat, tot combinant un llenguatge ampliat i atrevit amb la integració de la música popular en una fusió que el caracteritza.

Manel Cereijo, *musicòleg*

Biografies

Patricia Kopatchinskaja, violí

© Marco Borggreve

L'objectiu de Patricia Kopatchinskaja és arribar al cor de la música, al seu significat per a nosaltres, ara i aquí. Amb una combinació de profunditat, brillantor i humor, aporta un sentit escènic inimitable a la seva música. Descrita pel «New York Times» com *“una jugadora d’una energia expressiva rara i d’informalitat desarmadora, de capritxosa i ambició teatral”*, l’enfocament distintiu de Kopatchinskaja sempre transmet l’esperit de l’obra, ja sigui amb una interpretació fora del tradicional repertori de violí clàssic o amb un projecte escènic original que presenta com a actuació experimental de dramaturgia.

Durant la temporada 2022-23 torna a superar els seus límits amb un musical atrevit unint forces amb Herbert Fritsch i l'artista visual Jannis Varelas, per crear una producció d'òpera neodada, *Vergeigt*, al Theater de Basilea. És artista de la temporada al Barbican Center i també artista associada de l'SWR Experimentalstudio, un dels centres de recerca internacionals més importants en l'àmbit de la música electrònica. Igualment, oferirà l'estrena del seu nou projecte, *A la recerca d'una melodia perduda*, inspirat en l'obra de György Ligeti, i un *revival* de *Maria Mater Meretrix* amb Anna Prohaska en gira europea, espectacle que presenta la imatge de la dona al llarg dels segles en un mosaic musical, projecte que enguany també es publica en CD. Amb el company de recital Fazil Say es retroba també en una extensa gira europea per començar el llançament d'un nou disc.

Els moments més destacats de la temporada anterior van incloure gires per Europa amb la Budapest Festival Orchestra, Il Giardino Armonico i la Philharmonia Orchestra, un retorn als BBC Proms 2022 i va continuar la seva col·laboració artística amb Camerata Bern. Kopatchinskaja va oferir el seu potencial creatiu, versatilitat i repertori en projectes innovadors en residències artístiques amb la Berliner Philharmoniker, Orchestre Philharmonique de Radio France i Elbphilharmonie d'Hamburg, tot enriquint cada programa amb reinterpretacions personals.

La seva prioritat absoluta és la música dels segles XX i XXI i la col·laboració amb compositors com Luca Francesconi, Michael Hersch, György Kurtág, Márton Illés o Esa-Pekka Salonen. Kopatchinskaja dirigeix concerts en escenaris a banda i banda de l'Atlàntic i col·labora amb les principals orquestres, directors i festivals d'arreu del món. Seguint l'èxit internacional de la seva anterior col·laboració amb la Mahler Chamber Orchestra, *Bye bye Beethoven*, van continuar amb un nou concert escenificat, *Les adieux*, un projecte que s'enfronta al ràpid deteriorament del medi ambient i la pèrdua del món natural. Altres projectes seus exploren la posada en escena de la música amb mirada contemporània, com *Dies Irae*, una altra reflexió musical sobre la crisi ambiental creixent, producció que va adquirir a Glasgow durant la cimera mundial de la COP26.

La violinista també actua com a artista vocal a *Mystères du macabre* de Ligeti i a *Pierrot lunaire* de Schönberg, on assumeix el paper del Pierrot, així com el seu projecte de presentació del poema *Ursonate* de Kurt Schwitters, film a l'estil dadà. Després de la seva recent presentació a la Philharmonie de Berlín i Festspielhaus de Baden-Baden, *Ursonate* es mostrarà a l'Sprengel Museum de Hannover, seu de la Fundació Kurt i Ernst Schwitters, coincidint amb el setanta-cinquè aniversari de la mort de Kurt Schwitters.

La seva discografia inclou més d'una trentena d'enregistraments, amb els quals ha guanyat el Grammy amb *Death and the maiden*, amb la Saint Paul Chamber Orchestra, projecte que també es va recrear semiescenificat amb la Camerata Bern i que es va estrenar a la plataforma digital Cercle Virtual de Harrison Parrott. La darrera temporada va incloure el llançament en CD de *Les plaisirs illuminés*, amb Sol Gabetta i Camerata Bern, que va rebre un premi de la «BBC Music Magazine», i *Le monde selon George Antheil*, amb Joonas Ahonen (tots dos per a Alpha Classics).

Kopatchinskaja és ambaixadora humanitària de Terre des Hommes, el principal servei d'assistència infantil suïssa, i va rebre el Gran Premi Suís de Música de l'Oficina Federal de Cultura Suïssa el 2017.

Fazil Say, piano

© Marco Borggreve

Amb una capacitat pianística extraordinària, fa vint-i-cinc anys que commou el públic i la crítica. Els seus concerts són vetllades diferents; són concerts més directes, més oberts, més emocionants. En síntesi: van directes al cor. Això és el que devia voler dir el compositor Aribert Reimann quan, durant una visita a Ankara el 1986, va tenir el gust, més o menys per casualitat, d'escoltar qui llavors era un jove de setze anys. Immediatament va demanar al seu acompanyant, el pianista nord-americà David Levine, que anés al Conservatori de la capital turca, i ho va fer amb uns mots que des d'aleshores són ben coneguts: *“Cal escoltar-lo, aquest noi toca endimoniadament”*.

Va rebre les primeres lliçons de piano de Mithat Fenmen, un pianista que havia estudiat amb Alfred Cortot a París. Fenmen, potser intuïnt el gran talent del noi, va demanar a l'alumne que improvisés cada dia sobre temes quotidians abans d'emprendre els exercicis i estudis de piano corresponents. Va ser en aquest compromís amb els processos i les formes creatives lliures que s'establí l'origen de l'enorme talent d'improvisació i la perspectiva estètica que constitueix el nucli de la imatge del pianista i compositor Fazil Say.

Com a compositor, ha rebut encàrrecs del Salzburger Festspiele, WDR, Münchner Philharmoniker, Festival de Música de Schleswig-Holstein, Festspiele Mecklenburg-Vorpommern, Konzerthaus de Viena, Philharmonie de Dresden, Fondation Louis Vuitton, Orpheus Chamber Orchestra, Boston Symphony Orchestra i de la BBC, entre d'altres. La seva obra inclou cinc simfonies, dos oratoris, diversos concerts per a solista i nombroses obres per a piano, així com música de cambra.

Com a pianista clàssic es va perfeccionar a partir del 1987 amb David Levine, primer a la Musikhochschule Robert Schumann de Düsseldorf i després a Berlín. A més, va assistir a classes magistrals amb Menahem Pressler. La seva extraordinària tècnica li va permetre ben aviat dominar els anomenats “cavalls de batalla” de la música amb una seguretat enlluernadora i va ser precisament aquesta mescla de subtileza en Haydn, Bach i Mozart, juntament amb la brillantor virtuosa en les obres de Liszt, Mussorgski o Beethoven el que finalment el van dur a guanyar el Concurs Internacional de Joves Concertistes de Nova York el 1994.

Des d'aleshores ha actuat amb totes les orquestres americanes i europees de prestigi i amb nombrosos grans directors, amb un repertori diversificat que inclou des de Johann Sebastian Bach, els “clàssics” Haydn, Mozart i Beethoven, la música romàntica i contemporània, fins a la seves pròpies composicions per a piano.

Ha estat convidat a actuar en innumbrables països dels cinc continents; el diari francès «Le Figaro» l'ha descrit com “*un geni*”. En aquest procés, també ha aparegut nombroses ocasions com a músic de cambra. Amb la violinista Patricia Kopatchinskaja ha actuat durant anys formant un duo fantàstic; ha tingut altres companys destacats, com Maxim Vengerov, el Minetti Quartett, Modigliani Quartet, Nicolas Altstaedt i Marianne Crebassa.

Nombroses sales de concerts, orquestres i festivals l'han convidat com a artista resident o l'han presentat al seu públic en retrats musicals i setmanes temàtiques durant les últimes dècades. Com en el cas de la Konzerthaus de Dortmund, de Berlín i de Viena, Alte Oper de Frankfurt, hr-Sinfonieorchester, Kammerorchester de Zuric, Philharmonie de Dresden, Camerata Salzburg, festivals de música de Schleswig-Holstein i de Rheingau, Bodenseefestival i el Festival der Nationen. Ha pogut, igualment, oferir retrats musicals a París, Tòquio, Merano, Hamburg i a la seva ciutat natal, Istanbul. La temporada 2022-23 és Artista Focus amb la Tonhalle-Orchester de Zuric i artista-compositor en residència amb la Staatskapelle de Weimar.

El 2013 Fazil Say va rebre el Premi de Música de Rheingau, i el desembre del 2016 el Premi Internacional Beethoven de Drets Humans, Pau, Llibertat, Alleujament de la Pobresa i la Inclusió de Bonn. La tardor del 2017 va rebre el Premi de Música de la Ciutat de Duisburg.

Els enregistraments de Fazil Say d'obres de Bach, Mozart, Gershwin i Stravinsky per a Teldec Classics, així com de Mussorgski, Beethoven i les seves pròpies per a Naïve, han estat molt lloades per la crítica musical i han rebut diversos premis, entre els quals tres Premis Echo Klassik. El 2014 va publicar el *Concert per a piano núm. 3* de Beethoven amb la hr-Sinfonieorchester de Frankfurt, sota la direcció de Gianandrea Noseda, la *Sonata op. 111* i la *Sonata Clar de Lluna*, així com l'àlbum *Say plays Say*, d'obres pròpies.

La tardor del 2016 Warner Classics publicà la integral de les *Sonates* de Mozart, per la qual Fazil Say va rebre el quart Echo Klassik el 2017. Juntament amb Nicolas Altstaedt va enregistrar l'àlbum *Four citites* (2017). La tardor del mateix any Warner Classics va llançar els *Nocturns* de Frédéric Chopin i l'àlbum *Secrets* amb cançons franceses, enregistrades amb Marianne Crebassa i que guanyà el Premi Gramophone de Música Clàssica el 2018. El seu àlbum del 2018 està dedicat a Debussy i Satie, mentre que el darrer, *Troy Sonata – Fazil Say plays Say*, presenta obres seves. El gener del 2020 la seva integral de les *Sonates per a piano* de Beethoven va ser publicada per Warner Classics, que enguany també publicarà les *Variacions Goldberg*.

També et pot interessar...

Palau Cambra

Dijous, 15.06.23 – 20 h

Sala de Concerts

Pablo Ferrández, violoncel

Luis del Valle, piano

M. Bruch: *Kol Nidrei*, op. 47

D. Xostakóvitx: *Sonata en Re menor*, op. 40

L. van Beethoven: *Variacions sobre un tema de La flauta Màgica* "Bei
Mannern, welche Liebefühlen", WoO 46

C. Franck: *Sonata en La major*

Preu: 35 euros

Mecenes d'Honor

Mecenes Protectors

Mitjans Col·laboradors

Col·laboradors

Armand Basi – Bagués-Marsiera Joiers – Balot Restauració – Calaf Grup – Cardoner Grup – Catalonia Hotels & Resorts – Coca-Cola – Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports – Deloitte – Eurofirms Group – FC Barcelona – Fundació Antiques Caixes Catalanes – BBVA – Fundació Caixa d'Enginyers – Fundació Castell de Peralada – Fundació Metalquímia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia Compañía Suiza S.A. de Seguros y Reaseguros – Illy – La Fageda – Nexo – Quadis – Saba Infraestructures, S.A. – Scasi Soluciones de Impresión S.L.

Amics Benefactors

Ascensores Jordà, S.A. – Fundació Antoni Serra Santamans – Inclos Interiorisme, S.L. – Veolia Serveis Catalunya S.A.U. – Salvador Viñas Amat

Benefactors Palau XXI

Mª Dolors i Francesc – Elvira Abril – Pere Armadàs Bosch – Rosamaria Artigas i Costajussà – Professor Rafael I. Barraquer Compte – Francesc Xavier Carbonell Castellón – Lluís Carulla Font – Mariona Carulla Font – Josep Colomer Maronas – Isabel Esteve Cruella – Pere Grau Vacarisas – Jordi Gual i Solé – Maria José Lavin Guitart – Ramón Poch Segura – M^a. del Carmen Pous Guardia – Juan Manuel Soler Pujol – Daniela Turco – Joan Uriach Marsal – Joaquim Uriach Torello

PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

